

Carta a Ibon Sarasola, conte persoprofessional

Janina Espuny Monserrat

Universitat de Barcelona

Resum

Esta carta suposa una represa de contacte en Ibon Sarasola, per a recordar la importància del nostre encontre i per a repassar breument la història de la nostra amistat. Suposa sobretot una explicació del meu conte persoprofessional, que vol dir, com la formació de la persona ha incidit favorablement en l'actuació de la professional. Arrel d'una búsqueda de formacions humanistes i d'aprenentatge sobre la persona, la vida acadèmica de la docent canvia forçosament, i entra a classe en propostes més aviat de comunicació personal i autèntica, en francès, més que en propostes merament teòriques i lingüístiques sobre el francès. Ella sóc jo.

— Vous voulez dire qu'à « Vie », il n'y a pas de solution ?

— Je veux dire qu'à « Vie », il y a plusieurs solutions, donc pas de solution.

Eric-Emmanuel Schmitt

Estimat Ibon,

com estàs. Participo a n'este llibre, escrivint-te en català, la llengua que utilitzàvem per a parlar tu i jo. De fet, utilitzaré el tortosí, que és concretament com te parlava, i com solc escriure. També, decidixo fer est escrit en forma de carta per a explicar-te, tal com si fos personalment i cara a cara,¹ les coses en què estic actualment, sobretot a les classes. Han passat vint anys, i ha canviat molt la meua manera de fer les classes, per l'experiència adquirida, i també per diverses formacions humanistes per les que hai anat passant. Ara que hai posat *cara a cara*, me n'hai recordat del títol de la meua tesi doctoral, llegida al desembre de 1996, *Étude de la diaphonie dans des dialogues en face à face*,² i també, com no, de la teua nota, que encara déu

¹ Ja dic bé, *Com si fos*, perquè el gènere epistolar està molt lluny de representar un intercanvi cara a cara. Lo que sí coincideix, és que hi ha un destinatari directe, com a les converses en presència.

² Janina Espuny Monserrat, tesi doctoral presentada a la Universitat de Barcelona, desembre de 1996.

estar per dins d'algun dels exemplars de la tesi, la teua nota breu i animadora, abans d'entrar a la defensa, apegada damunt la taula que compartíem. Quant de passat, i de to nostàlgic. Fa més de vint anys. La teua nota deia, *Ànim!!* crec, i prou, però ja va ser suficient per a rebre el teu recolzament. Gràcies, Ibon.

Fer esta carta, en este to tan personal i fent referència al passat, suposarà ressaltar algunes coses, de la meu història professional, en detriment d'atres. Tu, el professor basc, que em saludaves, mos saludaves als alumnes tot i sense tindre-mos d'alumnes de basc. Me saludaves, somreies, pels passadissos. La nostra classe de francès, jo com a alumna, estava al costat del teu despatx que comparties en los i les professorEs³ de francès. Alego, vaig començar jo mateixa com a profe de francès, compartint taula en tu. Compartíem despatx, i el mateix bon rotllo incipient d'abans de ser col·legues. Erets l'únic professor de basc, i natros, de francès, érem quatre, o cinc ara que hi penso, en un professor de traducció que después marxaria a la Pompeu, gràcies a lo qual jo em podria quedar ocupant plaça. Poc a poc, vam començar a parlar, i a anar a fer cafès, i dinades, i alego, més tard en los anys, a quedar fora de la facultat. Parlàvem molt, o jo parlava molt. M'identifico com parlant en alguns casos molt, no sé si per a omplir un buit, un buit que provoca la tensió natural de tota relació. Un buit per no dixer espais de silenci, espais lliures i per n'això mateix sorprenents. Esta temor al buit també es dona a les classes, sobretot al principi. Parlàvem i et devia explicar la meua vida, tot sovint, de profe i de persona. També vam anar al cine alguna vegada, i també a casa teua a conèixer la teua família, els teus fills, la teua dona. Gràcies per tots estos moments compartits, per n'esta relació de dins i de fora del despatx, i per la teua escolta i carinyo cap a mi.

No recordo ben bé a quin any vas marxar al País Basc, a viure, i per tant dixer el despatx, i la facultat de Filologia de la UB, però ho preguntaré, perquè Itziar que et va substituir, ho sabrà.⁴ També en ella, una atra basca, vaig fer molt bona relació. Lo qual me va fer dir molt de temps i encara ara, fa dos o tres setmanes, quan vaig estar a Bilbao, a un congrés, *Estos bascos, m'entren molt bé*. Sí. Poc a poc, vam dixer d'anar coincidint, crec que l'última vegada, postser fa un o dos anys, a la plaça de la Virreina, jo estava en col·legues de formació de teràpia, i tu vas passar, mos vam saludar, i vam xarrar un rato, quina alegria!

Ara entro en matèria més d'article, per dir-ho d'alguna manera. Vull explicar-te què estic fent a l'aula, i com hi hai arribat. Hai fet història breu de la nostra relació. Seguidament, faré història de la meua trajectòria docent. I començaré al revés, que vol dir aniré reculant. Fa pocs dies, hai estat a un con-

³ Opto per n'esta manera de marcar i incloure els dos gèneres, tot i que ja fa uns anys que la utilitzo i noto que està començant a perdre força este retoc gramatical constant...

⁴ *D'accord*, Itziar em diu, 1999.

grés a Bilbao, *Humanizar la educación*, que mesclava professorEs i terapeutes.⁵ Potser la definició, si n'hem de fer alguna, i que sempre serà igualment reductora, tu ho sabràs millor que jo, havent-te dedicat tant de temps a confeccionar diccionaris i sentits de les coses, pos potser la definició més adequada per a mi, en estos moments, professora terapeuta. Docent de francès, d'una banda, i de l'atra, formada en diverses teràpies humanistes vivencials, com ara la Gestalt, les Constel·lacions familiars, el ioga, algun mètode de veu, l'Enneagrama, la meditació, etc, formada i també dedicant-me a facilitar alguna teràpia, taller, classe de ioga. Este congrés basc va ser organitzat bàsicament per la UPV i per la Fundació Claudio Naranjo,⁶ lo qual suposava una mescla d'ambient acadèmic i d'ambient terapèutic. Ha sigut molt fructífer, perquè des de tots los nivells, formals i no formals, los i les educadorEs allí presents vam compartir experiències d'educació diferent, humanista, lliure, humana, empàtica, holística, ressaltant d'alguna manera la pobresa i les dificultats d'aprenentatge que suposa fer només només educació acadèmica, i la necessitat d'incloure algo més.

M'hi vaig trobar molt a gust, a part que estava envoltada de bascos (guiunyada), també perquè em trobava en un ambient i un context extern, educadorEs moltes vegades també terapeutes o educadorEs interessatDEs en algo més, que reflectia el context meu intern i d'actuació qüotidiana, ser docent i terapeuta. Hi vaig presentar una experiència que explico com a «Investigación humana en el aula».⁷ Breument, te puc dir que és l'explicació d'una classe que vaig fer fa dos cursos, dins del marc d'un *Màster de Professors de secundària (Llengües estrangeres)*,⁸ on me vaig permetre proposar algo útil per als alumnes, algo tan senzill com fer pràctiques docents entre natros, i rebre feed-backs dels i les nostres companyEs. Quan vaig fer aquell màster de didàctica del francès a la Uned, com a estudiant,⁹ tot i que ja sent docent des de feia deu anys, tu ja no estaves a la facultat. Però crec que et vaig arribar a explicar, en les nostres algunes trobades després que marxesses a Sant Se-

⁵ Congreso *Humanizar la educación*, UPV, Bilbao, 27-29 de juny de 2014.

⁶ Claudio Naranjo és un terapeuta i meditador xilè, gestàtic de base, i que ha creat un programa de formació i creixement personal, l'Enneagrama o Psicologia del enneatipus, també dit Programa SAT (en sànscrit 'sat' significa 'veritat', i en anglès poden representar les sigles de 'Searkers About Truth'). Dins d'este programa, Claudio Naranjo ha desenvolupat una línia sobre l'educació, el SATEduca. Remeto al seu llibre *Cambiar la educación para cambiar el mundo*, 2004.

⁷ Janina Espuny Monserrat, al Congreso *Humanizar la educación*, UPV, Bilbao, 28 de junio, Sesiones paralelas 2 (comunicaciones orales de la tarde). Explicat en un primer article a Janina Espuny Monserrat, 2013a.

⁸ *Màster de Professors de secundària (Llengües estrangeres)*, Universitat de Barcelona, Facultat de Filologia, curs 2012/2013, on participo en l'assignatura 'Metodologia de la investigació científica a l'aula'.

⁹ *Màster de Didáctica del Francés lengua Extranjera*, Uned, Madrid, 2002-2004. Primer curs, 2002/03.

bastián, fent un cafè a la Laie potser, que vaig tindre una mala experiència en la setmana presencial a Dijon, d'este màster, on només mos impartiem teoria i repetien teoria que ja mos havien enviat a través de dossiers durant l'any. Tots los i les alumnes assistents a n'este màster, ja érem professorEs, de feia temps, i no enteniem, jo que m'hi inscrivía per a renovar sobretot maneres de fer, com només feien teoria, que no mos servia de gran cosa. Te'n recordes? Pos ara jo, com a docent de màster de professors novells, ofería el que jo vaig trobar a faltar. Pràctica, o millor dit, experiència. Sovint hai anat dient al llarg d'estos anys a l'explicar la meua pròpia experiència docent, que unA acaba oferint a les seues classes lo que havia trobat a faltar sent alumna; també ho diu l'escriptor Daniel Pennac en la seua novel.la *Chagrin d'école*.¹⁰ Sovint hai anat dient també, que hai pogut fer tots estos oferiments gràcies a la meua vessant terapèutica, que m'ha ensenyat i en la que hai sentit aprenentatge real, més que en cap lloc acadèmic. Aprenentatge basat en l'experiència, més que aprenentatge teòric.

Això em porta al principi del meu canvi docent. Al 2007, vaig començar a fer un *Taller de contacontes en francès*,¹¹ com a assignatura optativa en les ofertes a Filologia francesa. Me va suposar un *bouleversement* com diríem en francès, és a dir, un dalt a baix, en bo, en molt i molt positiu. Vaig començar allí, a fer classes sense cadires, ni llibretes ni bolis ni prissarra ni sentant càtedra. Potser, i segurament, ja havia començat abans, progressivament. Feia intents de fer coses diferents, perquè notava que si explicava a la pissarra, per una orella els entrava i per l'atra els sortia la informació, i notava també que als exàmens, la gent no millorava massa, se solia quedar en lo nivell que estava, més o menos. Així que a n'este taller de contes, on los alumnes passaven a ser protagonistes, damunt d'una moqueta i descalços, en calcetins dobles per a l'hivern, vaig puguer experimentar del tot un gir complet en la manera de fer les classes. Se convertien en tallers, en sessions d'aprenentatge genuí i assegurat, perquè tothom parlava i parlava en les dinàmiques de parella, o de grup, en los feed-backs. I una cosa important, tothom tenia una funció, francòfonEs nadiuEs inclosoEs, que se sentien moltes vegades més tímides que els i les no nadiuEs, i per tant els era d'utilitat fer l'experiència de passar per escena a explicar un conte en francès, no tant pel nivell de llengua i expressió, com per a treballar el nivell de relax i comoditat, *l'aisance et le savoir-faire*. Alhora també adquirien la funció d'ajudadorEs en l'aprenentatge del francès als i les no nadiuEs. I això feia, i fa, perquè és un taller que seguim fent al departament, que tothom se queda, tothom aprèn, al seu ritme, i segons les seues necessitats. És un curs, on sí que com a docent, noto l'evolució dels i les alumnes, on veig que se solten, que estan contentEs, motivatDEs, i que principalment han après coses importants, sense fixar-mos

¹⁰ Gallimard, 2007.

¹¹ Explicat a Janina Espuny Monserrat, 2009b i 2013b.

directament en lo lingüístic, se van autocorregint, van adquirint fluïdesa verbal, i no verbal, i se van enfortint com a persones, se van obrint, se van, com se diu molt avui en dia, ‘empoderant’.¹²

Voilà la primera glopada explicativa. Gràcies per n’esta proposta dedicada a tu, amic, que em permet aclarir i explicar-te este meu conte persoprofessional. À *bientôt, cher* Ibon.

Bcn, 15 07 14

Curiosament, exactament un mes més tard, torno a emprendre la carta per a anar-la continuant. Ha passat entremig, un mes de vacances i viatges, que també, si et tingués cara a cara, et compartiria. Hai estat a França, a la Rioja, i a Màlaga. Visitant una amiga francesa de la infància, i practicant l’idioma que ensenyo, d’una manera més viva. Alego, aprenent nous mètodes d’estar millor, en un curs a la Rioja¹³ i un congrés a Màlaga¹⁴ sobre el mateix mètode terapèutic manual, la Tndr del Dr. Cayo Martín Valencia, basc de Bilbao. Tornem al contacte basc. I tornem a una nova via d’investigació humana.

No serà una via que aplique a classe, perquè és una tècnica curativa i de massatge en punts de dolor concrets. De totes maneres, me fa bé a mi mateixa, i això és molt possible que sí afecte a la meua posició davant de les noves classes del setembre que ve. Seguixo en la història de la meua trajectòria docent. El taller de contacontes ha aportat moltes coses, als i les assistents, i a mi mateixa. A mi mateixa, una forta sensació d’estar fent algo molt útil i enriquidor. D’estar formant persones, a través de l’idioma. Les meues classes s’han acabat convertint en tallers de comunicació en francès, més que de llengua francesa i teoria. I com tota experimentació, on es dona l’assaig i l’error i de nou l’assaig, també hi ha hagut alguna dificultat. D’aplicació, de recepció, de concepte potser, contextuals, de persones, incloent-me a mi mateixa. Una vegada desplegada la moqueta en aquella aula, fa set anys, i presentat el conte de l’experiència tan bona sobre l’aprenentatge del francès a través dels contes i el contacontes, a un congrés a Tunis,¹⁵ vaig vivenciar que allò era la manera de fer les classes, i que finalment ja havia trobat

¹² Vere Carlos González Pérez, 2011 i 2012, per a n’este terme. Sé que en català estàndard *empoderamiento* es diu ‘apoderament’, gràcies a Gemma i Pere Anton. En tortosí, mos quedem en ‘empoderament’.

¹³ *Curso Básico de Tndr*, a «Cabeza Grande», Santo Domingo de la Calzada, La Rioja, 26-30 de juliol de 2014.

¹⁴ *Ier Congreso de Tndr*, a «Conviven», La Viñuela, Màlaga, 8-10 d’agost de 2014.

¹⁵ «L’expérience d’un atelier de contes», Table ronde ‘Expériences pratiques à partir du texte’, *Colloque international Didactique du Français par la pratique théâtrale*, Institut Supérieur des Sciences Humaines de Tunis, Tunisie, 2-4 avril 2008 (publicat a Janina Espuny Monserrat, 2013b).

LA solució a les classes difícils on hi havia diversos nivells, on hi havia francòfonEs nadiuEs al costat de debutants, on era un desgabell de nivells de llengua lo més antipeagògic possible. Havia trobat una manera que els i les havia reunit a totEs, que els i les havia fet treballar a totEs, passant per escena, a explicar un conte, sense text escrit davant ni text après de memòria fil per randa. Passant per escena a explicar, a contar, a comunicar un conte als atres. AlgunEs tenien repte només lingüístic, atres, repte només del pànic d'escena, atres, les dos coses. TotEs sortien havent traspasat unes quantes limitacions personals. També, totEs adquirien una funció. Tot este lot positiu em va fer pensar i sentir profundament que esta era la manera, i la vaig aplicar arreu. Arreu. A les classes dites de Llengua, tinguessen un contingut i una programació més gramatical o de fonètica. No que els fés explicar contes, però sí posava moqueta, i sí els feia intervenir moltíssim, inventant exercicis per a puguer oferir lo mateix que havia passat al Taller de contacontes, aprenentatge comunicatiu i personal, aprenentatge a través de l'experiència.¹⁶

La dificultat primera en què em vaig trobar va ser que jo mateixa no entrava tan convençuda a les atres assignatures que es deien diferent i en títols més tècnics. Vaig entrar dividida, un dubte es va colar que em va dir *Vols dir?* Aquí va expressar-se en mi una lluita, entre l'entusiasme del tan bon funcionament i resultats al Taller, i el dubte colat per dins meu d'aplicar-ho arreu. Evidentment, cal dir que quan vaig començar en lo Taller, vaig entrar veritablement unida per dins, segura, confiada, sense saber massa bé on aniria, però molt confiada, i va sortir bé. Porto molts anys, comprovant que quan entro unida, internament, i confiada i convençuda, les coses van bé, i quan entro dubtosa, les coses no van tan bé. Així que l'aplicació del *bouleversement* docent arreu, no quatllava de tot. Estava convençuda dels resultats obtinguts, i alhora, algo per dins meu no em dixava confiar ni presentar una proposta convincent rigurosa i sòlida, arreu. Algo per dins meu... o algo per fora també, ja que el context universitari actual i de fa molt de temps és més aviat només acadèmic, que acadèmic humanista. O, i última hipòtesi, de moment: davant del fet que una es pensa que ha trobat LA solució, hi ha una intel·ligència interna que es desperta i que diu, *Vols dir que has trobat la solució per a sempre, i per a arreu?*

No. No l'hai trobada. Però sí trobo els moments que funcionen, que tiren i en los que passen coses. Com vivenciaves, tu, Ibon, les teues classes, o com les viuen atres professorEs col·legues... Ho sé d'algunes persones que van als congressos d'educació, de creativitat a la docència, de canvi en l'educació, etc. Allí, hem compartit quines coses mos preocupen, mos fan temor, mos neguitegen, mos agraden, quines situacions en los alumnes, quin

¹⁶ Explicat a Janina Espuny Monserrat, 2009a.

programa, quins temes, quins mètodes. Moltes vegades coïncidim en què el mètode vertical no tira, de classe magistral i transmissió linial de coneixement, o més aviat d'informació, ja sigues com a receptorA, ja com a transmissorA. Perquè el coneixement, se l'elabora un, pròpiament. Sobretot perquè este tipo de mètode no traue algo de l'alumne, no el fa viure, més que cognitivament, no li aporta experiència ni pràctica. No l'allibera. Al contrari, li crea una gàbia, d'informació. Algo com, *Esta és la informació que jo profe vull que sàpigues, esta que subratllo jo, i que tu escoltes, escolta-la bé, que jo la sé i tu no*. Això no és tan així. Les persones que tenim davant vénen en coses per dins, coses que compartir i que traure i que descobrir, que expressar. Lo qual, tinc comprovat en algunes classes, i en la majoria, que és bo per a n'ellEs, estudiants, viure la classe des d'esta posició horitzontal més que vertical. Que ellEs puguen traure algo d'ellEs, més que només del o la docent, és com més se queda algo de l'aprenentatge. Certament, havent rebut jo mateixa formació acadèmica vertical, i havent experimentat la falta d'una educació horitzontal i vivencial, la qual em vindria més tard sobretot en los medis de formació personal i humanista, vull oferir vivències i experiència, pràctica. Est oferiment moltes vegades quatlla, i és simplement genial.

Atres vegades, l'oferiment no és tan ben rebut. Tornem al dubte. El dubte em fa patir i també és el motor que em fa avançar i seguir buscant, maneres de fer idònees, dins les parets de l'aula. Fa un parell d'anys, vaig veure la pel·lícula documental *La educación prohibida*, i vaig començar a posar paraules a la necessitat d'una educació universitària horitzontal, vivencial, i permetent l'expressió dels i les pròpies alumnes. Me'n vaig adonar que del material que jo havia distribuït a alguna classe de lingüística, sempre acabava dient lo que jo subratllaria, lo que ellEs havien de subratllar. Me'n vaig adonar, ho vam comentar, i vam escoltar què deien ellEs, què els semblava important, què retenien i perquè. Vam intercanviar mapes mentals, el meu, i el d'ellEs. No només transferint el meu, per a què el copien. Els i les alumnes estaven traient algo d'ellEs. Positiu. En una altra aula, una altra classe de llengua, i davant dels tants nervis dels alumnes, al moment de fer un exercici tan senzill com una lectura d'un text en francès davant dels i les companyEs de classe, vaig idear un exercici que introduïa i contemplava justament l'estat emocional de la persona a punt de fer l'exercici. Separàvem l'emoció interferidora de l'estudiant, en l'ajuda d'una altra persona que representava l'emoció concreta, vergonya, temor, nervis, bloqueig, etc, i l'estudiant lectorA podia fer l'exercici alliberatDA.¹⁷ Molt positiu. Sorpresivament, i en vint anys, era la primera vegada que persones de fora de la nostra classe, a vegades professorEs, volien assistir a la classe i veure el procediment pedagògic emprat a les meues classes. També va haver-hi una crítica, impersonal i comunicada a través

¹⁷ Explicat a Janina Espuny Monserrat, 2013c.

d'instàncies superiors, d'algú que volia mètodes més tradicionals. És normal, probablement per falta de costum, i per la temor tan gran que pot suscitar el coneixement de si mateixA. Parlo per experiència. Malauradament, em vaig retirar de l'assumpte. Que vol dir vaig deixar de fer-ho. Em vaig replegar. Mm, pas enrera. *Hélàs!* sensible a la crítica. Lo qual no vol dir que dixés de buscar com oferir algo en substància. *Heureusement*, sensible a l'experiència.

Estos episodis concrets a l'aula mostren moltes coses. Que el diàleg és possible. També que a vegades, no és possible, per les temors que s'activen, som persones. Mostren que la vivència d'algo positiu, els resultats de l'educació a través de l'experiència i l'intercanvi, pot ser més forta que un comentari negatiu, encara que sigue al cap del temps. I mostren com funcionem. No solem aprendre, no està contemplat en l'ensenyament, que el propi estudiant se pare a sentir com està ella de satisfetA respecte al seu propi treball. Venim d'una formació on més aviat aprenem a repetir, a dir lo que s'espera, a no molestar, a quedar bé, a traure nota, i és una llàstima. Estic acostumada jo també a estar pendent dels comentaris de fora; vinc del mateix sistema, i la meua pròpia personalitat també m'hi porta, a estar pendent de fora. A pesar de tot això, comprovo cada any que encabir en l'actuació docent a l'aula, una formació de la persona, atendre a la maduració, a l'empoderament dels i les alumnes, a la seua pròpia sensibilitat, és altament satisfactori. Comprovo que atendre a l'experiència en lloc d'atendre al comentari de fora, comprovo que fent més i més pràctica, més i més experiència, la persona aprén a confiar, a expressar-se, a mostrar-se. Lo qual també inclou als i les resistents.

Passo per moments, Ibon, on tot està molt clar i català (guinyada). I per moments més confosos. Com deuria ser per a tu, tancar-te davant dels sentits de les paraules que et posaves davant, que a vegades, et devien fluir i posar tots els sentits a l'abast, i a vegades, no. A vegades es deurien mantindre closes, tancades, fosques, uns sentits fora de lloc, *resbaladizos*, fugissers, i tu, en tota la voluntat de trobar-los, acabaves arribant-hi. La lluita humana, o el sentit humà, o la foscor i el dia. La resposta, i novament, més preguntes. La vida. En moltes solucions.

Duen que quan caminem, estem en equilibri molt poca estona, i si estem en equilibri complet, estem paratDEs. I que el caminar és un desequilibri i equilibri continu, i moviment. Així que, a vegades, obtinc resposta, respostes, i a vegades, noves preguntes, en cada nou curs, en cada nou grup i persones, i en la meua persona havent passat per alguna nova línia de coneixement del ser, del *self*. Al congrés *Humanizar la educación* de Bilbao, vaig anar a explicar un dels meus actes altament creatius dins l'aula. Acte que passava primer per un permís intern, el permís de ser qui sóc, en lloc d'inventar-me qui no sóc davant dels i les alumnes. Reconvertir una assignatura, i decidir fer del títol 'investigació humana' en lloc de 'científica', me va permetre oferir algo valuós, sòlid, creatiu, viu. Vaig explicar que necessitem este per-

mís intern, que a vegades no trobem, o que a vegades, mos costa trobar, com los sentits de les paraules. I que a més a més, fer les coses té moltes vegades més valor que simplement explicar-les, i que actuar i fer jo mateixa el gest de canvi, dóna més aprenentatge que només teoritzar sobre com podem fer les coses. És bo atrevir-se, davant o dins d'un context que moltes vegades induïx o fa esperar atres coses.¹⁸

La investigació és també humana, i potser sobretot personal. Quan vaig acabar la carrera a la facultat d'humanitats, i davant de les meues primeres classes com a professora, me vaig topar en algunes incapacitats importants. Me vaig trobar havent de recórrer a llibres de llengua i lingüística per a montar les classes, i que en canvi, no em deien res de la temor del públic i/o al públic, de les diferents persones, de l'atenció, de la posició autoritària o jeràrquica, de la possibilitat de no saber-ho tot, de la diferència entre els grups, de les meues creences al respecte, de les expectatives, de la inseguretat, del poc diàleg entre les parts, del tabú entre les parts, de la comunicació entre professorEs i alumnes. Dos bandos. Dos bandes. Dos pols. Dos cors assutats. Havia après més aviat a incomunicar (o a teoritzar), que a comunicar, i ara, jo, havia de ser una comunicadora. Maldita la gràcia. Eckhart Tolle¹⁹ diu que sense dolent a la pel·lícula, o sense situacions negatives, no hi ha pel·lícula. Als Taller de contes, solem dir que per a que hi hague conte, hi ha d'haver conflicte. Guy Corneau²⁰ analitza el mite d'Isis i Osiris, on Seth, el destructor, és del tot necessari, per al desenvolupament de l'heroi. Així que estos conflictes interns, estes mancances que visc o hai viscut com a alumna, com a docent, són finalment necessàries i benvingudes, perquè em fan buscar solucions *ailleurs et sans arrêt*. Ah oui! sans arrêt! Gràcies.

I em despedixo. Trobar persones com tu, me va ajudar, a ser, a créixer, a ser escoltada. Tot i que fos per a omplir el buit, la tan gran soletat, davant d'una funció que havia d'aprendre per mi mateixa, en les tables, com diem. En les tables i en les formacions experiencials i expansives de la persona, que m'han aportat tantíssim. Gràcies pels ànims, Ibon, Gràcies, per estar, i

¹⁸ Recentment, hai tornat a vere la pel·lícula *El club de los poetas muertos*. Gràcies a Pere Anton, pel link i les converses sobre el tema. La pel·lícula és fantàstica i mostra molt bé com lo sistema patriarcal se'n surt en la seua, i és agressiu, dominant, li agrada el poder pel poder i sobretot no escolta i si sembla que sí, desafia, pregunta ja tenint la resposta preparada, i volent que els atres contesten lo que ells ja han dictaminat com a resposta, amenaça i castiga i no dixa créixer ni ser feliç. El protagonista jove se troba 'atrapat' com diu ell, entre una fidelitat extrema al pare, i una minsa fidelitat cap a n'ell mateix que pot expressar actuant finalment en una obra de teatre, i que ja no pot mantindre davant del pare gegant que 'vol lo millor per a n'ell', i que té la raó. I sobretot, que projecta en sun fill, lo que ell hauria volgut fer... *Oh Capitán mi Capitán*, quina lluita devia tindre ell per dins que... li va fer decidir acabar en Robin Williams.

¹⁹ «Manejando el enojo, la resistencia y el pesimismo», video a YouTube.

²⁰ *Victime des autres, bourreau de soi-même. Se réconcilier avec soi-même*. Éditions J'ai lu, 2003.

no tantes per marxar. Tot i que ara, puc escriure't esta carta. Gràcies. Potser si t'haguesses quedat, t'hauria demanat dixar-me assistir a alguna de les teues classes, per a vere com ho feies tu, i per a aprendre euskera. Ho vaig fer en Itziar, un any i mig de llengua basca. Vaig escriure redaccions i tot, si en busco alguna i la trobo, te l'envio. Ja fa... molts anys, i no recordo més que quatre paraules, sobretot per falta de pràctica. Ah, la pràctica... l'experiència...

Oh, Mutiko, ez dut zehazki gogoratzen nola euskaraz idatzi. Evidentment, tiro de traductor. *Barkamena. Agur, eta laster arte, espero dut.* Vaig xalar fent base, en Itziar. Después, hai anat tirant per atres derroteros, com queda explicat aquí, derroteros terapèutics i humanistes, més que només lingüístics. I derroteros d'experiències, contades en atres llocs i enfilades aquí. *Orain, agur!*

Bcn, 15 08 14

Besarkada handi bat,
Janina

Referències

- Corneau, Guy. 2003. *Victime des autres, bourreau de soi-même. Se réconcilier avec soi-même.* Éditions J'ai lu.
- Espuny Monserrat, Janina. 1996. *Étude de la diaphonie dans des dialogues en face à face*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona, publicació en microfita.
- Espuny Monserrat, Janina. 2009a. «L'homogénéisation du niveau dans un atelier de langue étrangère». *II Congrès Luso-Espagnol d'études francophones.* Universitat de Barcelona, publicació digital.
- Espuny Monserrat, Janina. 2009b. «Gestalt i ensenyament». *II Congrès Internacional UNIVEST09 Claus per a la implicació dels estudiants a la universitat.* Universitat de Girona, publicació digital.
- Espuny Monserrat, Janina. 2013a. «Aprentatge vivencial a l'aula». *IV Congrès Internacional UNIVEST13 Estratègies cap a l'aprenentatge col.laboratiu.* Universitat de Girona, publicació digital.
- Espuny Monserrat, Janina. 2013b. «L'expérience d'un atelier de contes». In *Didactique du Français Langue Étrangère par la pratique théâtrale*, sous la direction de Ch. Alix, D. Laforgette et É.-M. Rollinat-Levasseur. Université de Savoie. 117-124 (Congrès a Tunis, 2008).
- Espuny Monserrat, Janina. 2013c. «Jounal de prof, journal d'apprentissage». *XXI Congrès de l'APFUE, Les mondes du Français.* Universitat de Barcelona, 2012.
- Espuny Monserrat, Janina. 2014. «Investigación humana en el aula». *Congreso Humanizar la educación.* Universidad del País Vasco, 27-29 de juny de 2014.
- Naranjo, Claudio. 2004. *Cambiar la educación para cambiar el mundo.* La Llave.
- Pennac, Daniel. 2007. *Chagrin d'école.* Gallimard.

Documentals i pel·lícules

El club de los poetas muertos, Peter Weir, 1989.

La educación mata la creatividad, Ken Robinson, 2010.

La educación prohibida, German Doín, Argentina, 2012.

«Manejando el enojo, la resistencia y el pesimismo», fragment, Eckhart Tolle, 2012.

Entre Maestros, Carlos González Pérez y Pablo Usón, 2012, Alea Docs & Films / ICAA / TVE.